

SLAVJAN.

Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i
prosvětljene.

Vreduje i na světlo dava Matija Majar v Celovčé (Klagenfurt).

Číslo 5.

Izhadja desetput v létě po jednoj cěloj listině i
velja s poštninoy 3 fiorinte ali 2 rublja.

1875.

Како изгледа обче - славјански књижевни језик ?

Вредничтво почита си за пријетно должност сознати
господу читателю с трѣми ученими, јако изверстними књи-
гамі рускими, ктере су заимиве и важне по својем обсегу
и по својем језику за Славјане в обче, особито пако за
Славјане неруске. Те књиге су:

Общедоступныя чтения о русской исторіи
Сергѣя Соловьѣва. Москва 1874. — Има в осмиѣх
341 стран і приложен малі земљеvid Европе і прекрасну
слику „Памятника тысячелѣтїя Россіи.“ Лѣта 862. се је
начела русска земља і русско государство в славном Нов-
городѣ. Лѣта 1862. се је дополнило по том тисуч лѣт,
і по указу царя су поставили висок і величанствен спо-
мѣник в Новгородѣ. На верху спомѣника је велика земна
крогла над ньюј висок крїж, зравно крїжа стоји ангелъ
божїи благословља представљену в подобѣ клечече жен-
шчине Россію. Округ спомѣника стоје нај знаменитејши
русскі кнези і цары, представљен всакі с својим дѣлом,
ктеро је он совершил за благостанје Россіе; ниже опет
около цѣлого памѣтника су представљени знамениті люди
русскі, ктері су се потрудилі разними дѣлами за свој народ.
Г. списователь књиге приповѣдује і разлага в 18 чтенїях
(Vorlesungen), что су сдѣлалі за Россію і за народ ті кнези
і цары і знамениті люди, како бѣде і труде су претер-
пелі і како јих је Бог рѣшил і како је русско государство
із тако малаго почетка, како је оно било в Новгородѣ при

Рјурікѣ ізрасло тако велико. Приповѣдује се в тѣх чте-
ніях о слѣдечіх згодбах :

1. чтеніе: о томъ, откуда пошла русская земля и
кто были въ ней первые князья.

2. чтеніе: о томъ, какъ крестилась русь и какъ
утверждалась въ ней вѣра христіанская.

3. чтеніе: о томъ, какъ владѣли князья по смерти
Ярослава Владимировича; о Владимѣрѣ Мономахѣ; о сѣ-
верныхъ князьяхъ и о первомъ татарскомъ нашествіи.

4. чтеніе: о второмъ татарскомъ нашествіи; объ
Александрѣ Невскомъ; объ усиленіи Москвы; о Великомъ
Князѣ Иоаннѣ Даниловичѣ Калитѣ и о св. Петрѣ митро-
политѣ.

5. чтеніе: о великихъ князьяхъ Димитріи Донскомъ,
Василіи Васильевичѣ Темномъ.

6. чтеніе: о великомъ князѣ Иоаннѣ III. Васильевичѣ
и женѣ его Софіи Ѳоминачнѣ. О томъ, како окрасилась
Москва и какъ великій князь сталъ жить и вести себя
иначе. О томъ, какъ присоединенъ былъ Новгородъ ве-
ликій, какъ устроились войска въ Россіи, служилые люди,
помѣщики. О покореніи Перми и Вятки. О разрушеніи
Золотой Орды; о подчиненіи Казани великому князю. О
томъ, какъ западные русскіе князья изъ за православія
стали переходить отъ Литвы къ Москвѣ, и какъ счастливо
кончилась война литовская. О княженіи Василія Ивано-
вича; о присоединеніи Пскова и Рязани; о взятіи Смо-
ленска; о разбойничествахъ Крымскихъ.

7. чтеніе: о царѣ Иоаннѣ Васильевичѣ Грозномъ.

8. чтеніе: о царѣ Ѳеодорѣ Иоанновичѣ; о царѣ Бо-
рисѣ Годуновѣ; о Лжедимитріи и Василіи Шуйскомъ.

9. чтеніе: о междуцарствіи; объ избраніи на пре-
столь Михаила Ѳеодоровича Романова и его царствованіи.

10. чтеніе: о царѣ Алексѣѣ Михайловичѣ.

11. чтеніе: о царѣ Ѳеодорѣ и о первыхъ годах цар-
ствованія Петра Алексѣевича.

12. чтеніе: о дѣлахъ царя Петра Алексѣевича отъ
возвращенія его изъ за границы до Полтавской битвы.

13. чтеніе: о дѣлахъ царя Петра Алексѣевича отъ Полтавской побѣды до окончанія шведской войны.

14. чтеніе: о послѣднихъ дѣлахъ Петра Великаго. О томъ, что случилось послѣ его смерти до вступленія на престолъ дочери его Елисаветы Петровны, и о дѣлахъ императрицы Елисаветы.

15. чтеніе: о томъ, что было сдѣлано при императрицѣ Елисаветѣ для просвѣщенія. О томъ, какія войны были при императрицѣ Елисаветѣ. — Объ императорѣ Петрѣ III-мъ. — О царствованіи императрицѣ Екатеринѣ II.

16. чтеніе: объ училищахъ и писателяхъ русскихъ при Екатеринѣ II-й; о второй турецкой, шведской и двухъ польскихъ войнахъ при ней. — О царствованіи императора Павла Петровича.

17. чтеніе: о царствованіи императора Александра I-го Павловича до 1814. года.

18. чтеніе: о царствованіи Императора Александра I-го съ 1814. года, и о царствованіи Императора Николая Павловича.

Да се читателі самі освѣдоचे, како занімів је обсет те књиге і какім ізверстнім језіком да је списана, будемо із ње једен составек приобчлі в Славјанѣ.

(Се надаљује.)

Из ЧЕРНОГОРЕ смо получили слѣдечі допис: „Прочитавши узајемнога „Славјана“ не могах се вздержати, да вам не напишем до два три редке, како оному, који сте свој рад (труд) посветили нај светлјшеј цѣлѣ, коју трѣба всакі праві Славјан да његује і ширі, јербо само путем узајемности можемо бити оно, что трѣба да смо і всему свѣту се показати како дичен і поносен народ. А колико узајемност врѣди, можемо видѣти при онихъ народахъ, који су путем узајемности постали дичні і поносні і који нису тако горостасні, како что је славјанскі народ а пита се, какові бисмо ми білі і наше словство (література) благостанје і слава, када би нас обсејала свѣтлост братске узајемности: на то би могли одговорити само будући нараштаји (потомкі),

који би сладкі плод узајемности брали і нѣну благодат уживљали:

Мед нами в јуначкој Черногорѣ има дості заимивих ствари, које заслужују спомѣна, па јешче нигдѣ нису забилежене, јербо није било нікога, да јих опише, будучи је сваки ратовал і гонил се за противником чловечанства турчином і то је сметало, да се није имело (часа) када радити на умственом пољу нити се латити пера. І тек сада почело се је код нас радити писмено, да се оно опише, што није в мрак заборавности пропало. Код нас има немало народне умотворине, као: народне обичаје, приповѣдке, сујевѣрја, пѣсме јуначке і женске.

Тома Ораовац.“

Пријетно нам је, сознати се с Сербом Черногорцем надехнутим благој узајемностју славјанској, камо среча, да би та благодѣјна узајемност славјанска дѣјанско се ширила і в оних племенах славјанских, в ктерих се јешче премало казује. — Драго би нам било, ако би Ви благоволили послати нам од тога заимивога народно-умственога блага, ктеро се при Вас в јуначкој Черногорѣ јешче находит в памѣти народа, како су народни обичаји, јигре, плеси, обреди, приповѣдке і тѣм подобна, ради би помѣстили јих в наш славјанскі часник.

Вредничтво.

О СЛѢДАХ ПРАСЛАВЈАН.

(Надальеванје.)

Мѣсец, в ктером се је светковао великі праздник, велик ден брахманскі, је получио кромѣ својега обичнога имена і име велјак і лѣтина в ктерој се је светковао велик ден, је получио име велјача. То име велјак і велјача се је зачувало до наше добе в хорватшчинѣ і сербшчинѣ.

Горњи-лужички Сербі именују Dezember: vjelci mēsaе, Чехи vlčepes і каже се, да тѣ двѣ имену также произходитѣ од слова: велик; однако то ни достовѣрно доказано по тому, што нѣкоји учени испелвавају имену vjelci і vlčepes од слова: волк.

Мѣсто мѣсечнога имена просінец се правилно рече поросінец од слова: роса і ни значило име мѣсеца, него годовога, рочнога,

лѣтнаго времена росовітога; исто тако унор і жар помѣніта теперь мѣсец, ізвѣрно стѣ тѣ імѣні помѣніле годову, рочну, лѣтну част.

В појединіх наречјях славјанскіх су се слѣдствено зачувала слѣдеча імена мѣсецев і годовіх, рочніх часті с значенјем індічко-аріјским:

В старославјаншчинѣ імена мѣсечна: студень, сѣчень, заревъ — імена годовіх времен: зима: поросінецъ.

В рушчинѣ імена мѣсечна: изокъ, студень, сѣчень, заревъ — імена годовіх времен: жаръ, зима, весна.

В малорушчинѣ імена мѣсечна: ярец, лютиѣ, сичень — іме годовога времена: зима.

В сербшчинѣ імена мѣсечна: ожујак, студени, сијечанъ (по хорватски правилнѣје сичан), рујан, велјак — імена годовіх времен: жар, зима, поросинац, жар, велјача.

В болгаршчинѣ імена мѣсечна: студени, големи сѣчко, малки сѣчко.

В польшчинѣ іме мѣсечно: luty — імена годовіх времен: jar, zima, wiosna.

В чешчинѣ імені мѣсечні: zar'i, r'ijen — імена годовіх времен: unor, jaro, zima, porosinec, vesna.

В ілірско-словеншчинѣ імені годовѣ: zima, porosinec.

В славјаншчинѣ в обче су се зачувала с значенјем індічко-аріјским слѣдеча імена аријска:

1. Изок по санскритски іças = starke Schwüle. — 2. ожујак = o'g'as = schwülig; 3. студень = sahas = (kalte) Gewalt. 4. люти = sahasja = gewaltig (kalt). 5. големи сѣчко = madhu = die Süsse = великі сиченј; 6. сичень (малі) = madhava = süss; 7. заревъ = çukra = glänzend. 8. рујен = çuki = hell = жлуті мѣсец, како зрѣло жито; 9. велјак, великі мѣсец, мѣсец о великом празникѣ.

Тако су се зачувала і слѣдеча імена годовіх, рочніх, лѣтніх времен:

1. Уноръ = varsha = Regenszeit. 2. жар = çarad = schwüle Zeit nach dem Regen; 3. зима = hemanta = kühle Zeit. 4. поросінецъ = çiçira = thauige Jahreszeit; 5. весна = vesanta = Feldbauenszeit; 6. жар = grishma = Hitze; 7. велјача = годово, рочно време, в ктером се је светковал великі празник брахманскі.

Вса та поименованја се добро слагају с поднебјем індічким і с аријским раздѣљеванјем рока, на примѣр: „в Індіји сте всакога лѣта двѣ сетвѣ (zwei Frühlinge) і двѣ жетвѣ (zwei Herbste) і славјаншчина разлікује і сада в поднебји европском двѣ індічки сетвѣ зовуч једну: жар, другу весна. Всѣх 16 імен мѣсецев і годовіх, роковіх, времен згорѣ наведеніх по славјански іма значенје из Індіје, слѣдеча славјанска поименованја імају пако і поднес не само значенје него і санскритскі корен, намреч: изок од іças; ожујек од o'g'as; зима од hima, hemanta, весна од vesanta.

Інді Аріји су по два мѣсеца счислилі к једному годовому, рочному, часу: славјанско лјудство счислі радо і поднес по індічки по два і два мѣсеца вкуп, аколі чинвају в Европѣ трије мѣсеци једно годово, рочно, време, на примѣр Словенци имају мали травен, великі травен, мали серпан, великі серпан. Словаки: мали квѣтен і великі квѣтен; Болгарі: големи сѣчко і малкі сѣчко; Чехи: червен і червенец. — Спомѣн на індічко-аријска двомѣсечна годова, рочна, времена. —

157. Прародитељи Славјан, імено Словенцев і лужичких Сербов су в стародавности пребивали в Індји і то в покрајинах полег велерѣке Инда, доказ тому јербо Словенцем се даја і поднес іме од рѣке Инда: Winden, Windische, і лужичким Сербам: Wenden.

В Індји пребивајучи прародитељи Славјан нису могли преселовати се из Індје в нѣх поздиѣша селишча звунѣ Індје індѣ, него по правцу, по направљенју, северо-западном, јербо земље нових нѣх селишч по Асији і по Европѣ се разпростирају северо-западно од Індје. На том северо-западном преселовању су морала наравно славјанска племена поступно једно за другим преселовати се по покрајинах долге і широке долине речшча рѣке Индос. Поједино племе је нѣколико времена тамо пребивало, докле ни опет далѣје одселило се і друго семо населіло се. Одтуда је то, да су различна славјанска племена получила іме од рѣке Индос. Санскритски се је рѣка звала Sindh, поздиѣје Hind, обиватели полег рѣке Hindu, по цендикі Hindu, ктерѣ двѣ імени значитѣ оно істо і ета различнѣ једино по разном наречји.²³⁾ Из імена Hindu постало је по долгих временах геленско *Indoi*, латинска Vindi, нѣмечко Winden, Windische, како іменују Нѣмци і поднес Словенце, то је Славјане пребивајуче в Корушкој, Штајерској і далѣје по Словенији; одтуда је і поднес в словенских покрајинах много поіменованј тога корена: Windische Mark, Windische Bücheln, Windisch-Feistritz, Windisch-Landsberg і јешче много јиних.

Из цендиккога імена Hindu је постало геленско *Venedoi*, латинско Venedi, Veneti, по нѣмечко Wenden, како Нѣмци поднес іменују Сорбе, Славјане пребивајуче в Лужицах. В Сарматји, садајној Русји, нај лјуднатѣји народ се је іменовал Венеди, то су руски Славјани. Ва та поіменоваја значе једнодухо обиватели, ктери су поступно једни за другим обитавали по долгом і обширном рѣчшчѣ велерѣке Инда — і свѣдоче, да су прародитељи разних племен славјанских в давновекости пребивали в Індји.

Приметба. Нѣкоја слова санскритска су згодовинско долежита, ктерих долежитост і важност се нако теперво поздиѣје окаже, такова су на примѣр:

Dhun = Thal²⁴⁾ = дно = дол = долина.

²³⁾ Lassen I. 5. 6. 7. — ²⁴⁾ Lassen 1, 48.

Vana = Waldgebirg²⁵⁾ = горовје = полѣсје, дуброва, шумадја.

Ṣri = Glück = среча = счастје, то слово се в санскритшчинѣ обично представља именима царев.²⁶⁾

Bhaga = Gott = Бог. В книгѣ Mahābhārata се спомѣња царь имением Bhagadat = од Бога дат али дан.²⁷⁾

Једно индичко племе је обитавало полег рѣке Andomantis, ктера је протекла покрајину Мандиандинов.²⁸⁾ То име Mandiandini се наскитне в згодовинѣ славјанској јешче нѣколикократ.

Слово пендичко: kavī значи gravis = вель-и, е-, а, = велик-и, -о, -а.

Једна рѣка се именује в Индији Каинас²⁹⁾ ктеро име се также нѣколикократ наскитне в славјанскихъ земляхъ.

158. Прародитељи Славјан били су в Индији част Аријев, су били прави коренити Арији, су говорили по санскритски и су се звали в времені санскритском, Аријами = ehrwürdige,³⁰⁾ ausgezeichnete, berühmte, то је славни, славјани. Када се је пако почел говор прародитељев Славјан оддѣљевати од језика санскритскога толико, да је чинивал посебен језик, су они говорили по славјански и једнако именовали се Арији, але по славјански: Славјанами, што значи оно исто што Ариас. Слѣдствено је повстало обче народно име нашега народа в Индији в сцѣла незнаној давновекости и је глаголо в добѣ санскритској Ариас, в славјанској: Славјани. Одтуда извира така множина особнихъ славјанскихъ имен особито мед Русами, Хорватами, Сербамі и Болгарамі наваднихъ сложеныхъ словом: слав, на примѣр: Изяславъ, Ярославъ, Мстиславъ, Святославъ, Ростиславъ; Бранислав, Братислав... В коледрѣ хорватско-сербском на лето 1873 се наводи само мужскихъ имен чрез 90 состављенихъ с словом слав.³¹⁾ — То име па не извира од нѣке небивале богинје славе, што су скушали погадјати нѣктері списователи славјански.

Имена напротив: Слован, Словак, Словенец су также честна, само да не припадају цѣлому народу, него појединим племенам славјанским, не извирају из прастарога санскритскога народнога имена Ариас, него су постала много поздиѣје, теперво онда, када је народ славјански почел дѣлити се на разна племена.

Та имена извирају словоизпитно од глагоља слово, словити, прословити. Словенец, Словак, Слован је слѣдствено човек говоречи по славјански, напротив всакі незнајучи прословити по славјански, бил он ктерогоколи народа, се је звал нѣмец, то је неславјан; в наше време значи то слово човека германскога.

²⁵⁾ Lassen 1, 86. — ²⁶⁾ Lassen 2, 943. — ²⁷⁾ Lassen 2, 544. — ²⁸⁾ Appian: Ind. 4. — ²⁹⁾ Appian: Ind. 4. — ³⁰⁾ Manu 2, 22. 10, 45. — ³¹⁾ Kažimir Ljubić: Narodni koledar za godinu 1873. U Zadru 1872.

Ако би пако нѣкому то обчно народно име Славјан, славјанскі не дѣубило се, не нравило і не допадало се і бі радѣје служил се имена Слован: просто і свободно му било; ми га будемо говоречега алі пишучега істо тако добро понималі і разумѣлі, он нам буде істо тако драг і мил, само да братскі чинит і поступајет. — Такіх разлік імамо в славјанщинѣ і веч, на примѣр нѣктера наречја імају: разложиті, разумѣти, јина опет: розложиті, розумѣти і та разлика нам узајемност ні мало не мѣша, ні мало не руши, істо тако нас не буде мѣшало, ако пишемо једні радѣје Славјан, другі радѣје Слован: — вѣда і згодовина стѣ билѣ пак должнѣ правдиво установиті, да је било всѣм племенама, то је всему нашему народу укушно обчно име, в санскритској добѣ Аријі в славјанској добѣ: опет Аријі, па по славјанскі, то је, Славјани.

159. Из досада наведених доказов се освѣдоचимо о слѣдечих речи:

Славјанско лѣудство се спомѣња не само в обче Индіје, него зна і теперво поименовати і описати покрајине індичке, кдѣ су пребивали прародителѣ Славјан: Словенско лѣудство се ізрично спомѣња Индіје і покрајине, кдѣ ніколи сиѣг не паде, кдѣ ніколи деж не гре, кдѣ двапут в лѣтѣ ишеница призорѣје. (Гледај в том поглавјі одставек 1. 2. 3.) Та покрајина леж јужно од мѣста Мултана. Оно се спомѣња златне добе (4. 5.) рѣке Нармаде (12. 13. 14.), Тамасе (16), Винасе (21.) і рѣке Силас (22.) горовја Виндѣја (15.) горе Гаргаре (20.) і мѣста Певкела (23.). Корушкі Словенци Декавци, Русі і Польаки в гродненској губернији іменовани Декали се спомѣњају Дакшине деже, садајнога Деккана (17. 18.).

Лѣудство малоруско в Галичинѣ се спомѣња златне добе і бажечно родовитне покрајине Патале і Паталене (6. 7.)

Лѣудство сербско се спомѣња ізрично Индіје, железне добе (27.) і покрајине, кдѣ паде сиѣг само једенпут в лѣтѣ (28.) то је северно од Мултана на подножјі горовја Гималаје, кдѣ нѣх ратоборні і храбри в Индіји оставши братрі і днешнѣ ден пребивају под іменем Раджапутрас. —

Лѣудство хорватско се спомѣња індичке покрајине горнате іменоване Нагавати; корен имена је нога, одтуда нѣх народно име Ногвати (29.) тамо се спомѣња і тврдѣвава Китор (30.).

Руско лѣудство іма из онога прастарога времена памѣтјодни земљенис о покрајинѣ індичкој в подобѣ народне пѣсни (37.) і се спомѣња главнога і престолнога мѣста матушке Масаке в земљи Масаканов (Москванов 50.), індичкога свѣтовнога морѣа, Окјанморѣа (52.) святаго острова Буяне, то је, Цејлана алі Рамісуре (53.) дољних алі подољних гор лежечих од Патале северно, мед Паталој і рѣкој Etymandros = Ілменд = рѣкој, језера Нилменд = Намум (54.) полег Нилменд-рѣкѣ поля сорачинскога (55.) северно од Нилменд рѣкѣ покрајине горате іменоване Гората (59.); се спомѣња і первотне домовине прародителѣв Русов Ајодѣ іменоване

теперво Oude, кдѣ се налазитѣ рѣкѣ Зарају і Зарасвати (59.) і гора Гаргара (60.); се спомѣнѣа железне добе.

Лірско-словенско лѹдство се јако живахно спомѣнѣа індічких дівокіх лѹдожрутов чернцев, черніх замурцев неслајнарјев (49.).

Многа славјанска племена се і сада в Европѣ живахно спомѣнѣају, да су мед неаріјскимі чернцамі живелі алі с нѣмі медъашілі і граничілі і се і сада в Европѣ скербно разлікују од чернцев, аколі тога сада ні потрѣба, намреч: Бѣлі царь (43.) Бѣлі Крајнци (44.), Бѣлорусі (47.), жене Кашубов і Словінцев зову се Біалкамі (45.), Подолјанке Біалогловамі (46.) тако су се нѣкада звалі Бѣлорусі і Бѣлосербі (48.).

І в наше време се позна славјанским племенам, да су нѣх прародітелѣ в аріјских чинах живелі і к ктерому чину да су спадалі.

Малоруско лѹдство в Галічінѣ спомѣнѣа се златне добе, се спомѣнѣа брахманов (62.); ктері живу в землі лежечей од Галічінѣ проті ізходу солища (63.) да се остро посте (64.) да су праздновалі велік ден, велік празнік брахманскі (65.) в почеткѣ лѣта (66.), да се те празнік в Европѣ не праздује веч (67.) да је то біл нај вечїі празнік в лѣтѣ (68.) зато се је і іменовад велікім днем, і мѣсец в ктером се је велік ден светковал се зове по хорватско-сербскі вельак, і роково, дѣтно време вельача (156.) да су само брахмані смѣлі говоріті прі посветованїі (69.) да су брахмані білі в великој честі (71.).

Једен од нај крѣпчашїих доказов, да су прародітелѣ Славјан білі једна страна Аріјев і да су пребивалі в Індїї, обстої в том, да імају Славјані разнїх племен і в наше време много обїчајев аріјских, на прїмѣр Словенці і Малорусі велїчају по аріјском обїчају своје учене госпде свѣтлімі, просвѣтленїмі; Сербі, Чехї, Польакї: јаснїмі, то је, брахманамі (77.) Чехї і Словакї зову своје духовнїке велебнїмі (72.), двуцїгоднїмі (78.), Польакї јїх зову по цендїчкї ксіандз (96.), бѣло свешченство прі православної Славјанах мора біті оженјено (73.), Малоруско лѹдство спомѣнѣа се, да брахманам се је морало звѣсто послушати (75.). Русї зову управітеля сватбе дружком (79.), он іма в рукѣ плет, прі Словенцах вадавец палїцу (80.), Малорусї казују својеј госпдѣ скоро божанствену чест, како в Індїї брахманам (81.).

Позна се јасно, да су в војнїчкї чїн спадалі прародітелѣ жлахте польске (83.), хорватскї племїчї (84.), всї Сербі і лужїчкї Сорбі. Сербско народно іме је уже із індічкога обїчаја повстало (85.); покраїна, кдѣ су в Індїї обїтавалі кшатрїјас = војнїкї звала се је кшатрївана, в Европѣ се іменује: полѣсјем, шумадїјей, черногорой і шумавой (86.) Прародітелѣ польске жлахте су спадалі в војнїчкї чїн, то свѣдочї уже нѣна ратоборност (87.), нѣне војнїчке пословице (89.), нѣна јїгрївост в дѣжанїї (90.) і в говорѣ (83.) нѣні јуначкї значај (92.), польскї гуланї імају і поднес по індічком обїчаї

копје (сулицу) с прапорчичем (94.) і за герб на пенезах су імелі коньіка с копјем іменованого погоном (95.).

В војнічкі чін су спадали і прародітелы Сербов, то се віді із тога, јербо су жігріві, како жлахта польска (91.); Сербі і хорватскі племічі су јако ратоборні (97.), наречје хорватско-сербско іма много војнічкіх ізразов (99.), много војнічкіх пословіц (100.), много јуначкіх пјесен (101.), су в народном оделѣ оружані по індічко-аріјском обічајі шірокім індічкім ножем ханджаром = јатаганом (102.). І саме Сербкіње, особіто Черногорке, су јако ратоборне, како су біле ных праматере Аріјанке спадајуче в чін војнічкі в Індіјі (98.).

В селянскі чін су спадали прародітелы Словенцев, то свѣдочі уже ных невојнічкі значај (104.), јербо су необічајно марљіві і ізверстні пољеделці (106.) істо тако Бѣлорусі в обче (108.), Русі курске губерніје (109.) і просто льудство польско.

В іромішльенічкі чін су спадали прародітелы Кашубов, јербо су значаја терговскога (110.) онда Русі срѣдних губерніј особіто в губерніјі Тульској (111.) і старі Новоградчані су білі невојніскога значаја на славні терговці (112.).

Narodne pèsni.

Kos.

Iz Rožiske doline v Koruškoj.

Per nas je padu velik snjeg
(sačemu moži do koljen,)

zapadu je devet vesí,
(devet vesí in pet cerkvi,)

se ne vidi drujeha,
(ko nove cerkve verh turna,)

hore sedi en černi kos,
(ljepo žvižha noj poje:)

Da bi skoro vihred bua,
(dab' hribi prekopneli se,)

da bi rasle jahodce,
(jahodce i vijolice,)

dab' dečle peršle terhat je,
(dab' kos večbarti vidou je.)

Ptice i djevojka.

Iz Istre. J. Volčić.

Doleti tičica, doleti tičica. ni ne naj tra na naj i doleti tičica aj; ¹⁾	ako su djevojke, šalite jih junakom
obleta murvicu, ter mi ljěpo pjeva	ako su junaki, šalite jih djevojkam
začula je Anica z devete kamare	ako je ljubič moj, šalite ga do mene
poslala služkinju, ča to ljěpo pjeva	da mu ja darovam našikani fačol ²⁾
ča to ljěpo pjeva, na mojoj murvice?	kega je moja mat tri ljeta šikala,
ako su tičice, šalite jih va gore	a četverto ljeto zlatom rakamala ³⁾
ako su ribice, šalite jih va more	ki va vode ni peren, ni na sunce sušen
	va suzah je peren, na serdajce sušen

¹⁾ Tako se ponavlja pri vsakoj slokě, to je pri vsakom dvoredkě.
²⁾ šikati striken, vezení platek, gestrikte Tüchlein. ³⁾ rakamati, višivati, stiken.

Kratke novinke.

Očenj praktično i poljezno! V Novgorodskoj guberniji v Rusiji su spoznali za potřebno, da se v seljskih, ljudskih, učiliščah te gubernije upelje obvezateljnim naučnim predmetom nauk o seljanskom gospodarstvu. — V Penzenjskoj guberniji su sklenili ustanoviti pri načalnih učilnah v vsěh městah dopolniteljne razrede (kurse) za izučenje remesel i tehničnih izdělaj. Městni obivatelji su povsuda sočuvstviteljno i radi sprijeli uvedenje těh razredov. V vsěh těh učilnicah su děte uže već ali meněje se naučili někomu remeslu. Tako su pri okrajnoj učilnicě Penzenjskoj uže několikokrat naručili seljani i ljudi pri železnoj ceste něka izdělja i děte su dogotovila izdělja naručena, zakazana. V Nižnjem Lomosově je pri učilnicě zavedeno i črevljarstvo i knjigovezstvo, kdě je mnogo učencev i se mnogo izdělja dogotovi i to ne samo lěpo, nego upravo izverstno.

O ustrojenji glavne evropejsko - indiĉke Źeleznice se mnogo piše v raznih novinah i časnikah osobito v ruskih, na priměr v S. Peterburgskih Vedomostijah je jako zanimiv sostavek o tom, iz kteroga mi ovdě kratak izvadek važnosti radi svojim ĉitateljam objavimo. Tamo se kaže: Po predlogu generala Beznosikova naměrava se napraviti Źeleznica v Indiju iz Orenburga mēmō Orsk k verhovijam rěk Sari i Kara-Turgajev, k nizovijam Sari-Su po podnožju Kara-Tavskoga hriba k Taškentu; zatēm iz Taškenta v Samarkandu. Daljše predlaga se napraviti Źeleznicu do Karša ali ješće bolje, na Kilif. Od Orenburga do Samarkande po tom puti je 2300 verst (297 $\frac{1}{2}$ meilen, versta blizo $\frac{1}{4}$ ĉasa, ure) od Samarkande do Kilifa 260 verst. Od Kalé (Kalais) v Francuskoj do mēsta Pešavara v severnoj Indiji je 7130 verst = 891 $\frac{1}{4}$ meile. Za napravljanje Źelezne ceste od Orenburga do Kilifa bi se potrebovalo blizo 87 milijonov rubljev, (rubelj blizo 1 gold. 50 kr.) Od Kilifa do angleške Źeleznice v Indiji bi bilo onda samo ješće 620 verst. Od mēsta Soutgempton v Angliji do Kalkute v Indiji je po morju ravno 14,338 verst (blizo 1792 meilen). Od jednoga od tēh mēst do drugoga potrebuje se vreme plavanja 39 dni i noĉi. Po Źeleznicē bude razstojanje med Kalé i Kalkutoj samo 9476 verst i se bude moglo projezditi pri srēdnjej berzosti 30 verst na ĉas (3 $\frac{3}{4}$ meilen auf die Stunde) s potrebnimi ostanovkami v 14 dneħ. Tako se vreme cestovanja med Anglijej i Indijej pokrajša skoro za dvē tretjinē i vožnja suhoputna je bezopasna i zato vėropodobno bude veĉja ĉast ĉėnih tovarov napravila se po toj Źeleznicē, akoli bi vozina nēkoliko bila višja. Moralo bi dējstviteljno ĉudno biti, da bi ljudi, kteri bi po svojih opravilah imeli cestovati v Indiju, ne izbrali si radje cestu po Źeleznicē, po kteroj bi s srēdnjoj berzostju vožnje dosegli oznaĉeno mēsto v 14 dneħ mēsto v 39 dneħ i kada bi jim bilo plaĉati v pervom razredē samo 284 rubljev mēsto 503 r. i v drugom razredē 213 rubljev mēsto 255 r. — Tēm, da se cesta po Źeleznicē tako skrajša, se pomenjša i plaĉa za vožnju i tako bi se mogli voziti v Indiju i ljudi menje bogati, jerbo v tretjem razredē (klassē) bi stala vsa vožnja od Kalé do Kalkute samo 116 rubljev 84 kopejek; po Źeleznicē bi se peljali v Indiju i ljudi, kteri se ne voze radi dolgo po morju. Tergovina vostoĉna izbere si nedvojbeno put po Źeleznicē mēsto plavanja po morju, zato jer bi bilo cestovanje Źelezniĉno bližeje i deševljeje, jevtinēje, ĉėnēje od puta namorskoga. Ravno zato je takže nedvojbeno, da bi šla pošta med vsēmi gosudarstvami evropejskimi i Indijej Kitajem, Japonijej i Avstralijej v obĉe vsēmi stranami daljnjeg Vostoka po toj glavnoj evropejsko-indiĉkoj Źeleznicē. Uže iz toga jedinoga iztoĉnika bi poluĉila Rusija nemalo dohodov. Karavane potrebuju od Orenburga do Samarkande vreme od 60 do 80 i do 90 dni; naprotiv Źeleznica prijde od jednoga tēh mēst do drugoga v trēħ dneħ i pol pri srēdnjej berzosti. Putnik plaĉa na Źeleznicē od Orenburga do Sa-

markande v I. razredě 69 rubljev, v II. 51 rubljev 75 kopejek. i v III. razredě 28 rubljev 75 kopejek. Sada se ješče težko opredelji, kako bi se trgovina i promišljenost po toj železnicě jako razviti mogla. Bogatstvo těh pokrajin je veliko. — V vsakom slučaji se ta železnica doplača, da može čestno obdržati se dotlě, dokleže se po njoj zažene moguči tok vostočne trgovine.

Iz vsega više skazanoga se kaže, da tu železnicu načiniti ni tako nedosegljivo dělo, kako se je do sěh mal mislilo — da je to delo važno i značno — ne samo odnositeljno Rusije, nego i vsega obrazovanoga světa — to može se prisposodobiti toljko s prokopanjem Suezskoga kanala i s sjedinjenjem Tihoga Okiana s Atlantskoi železnicoi. Rusko-indička železnica napravi cěli prevrat v medjunarodnoj trgovině Zapada i Vostoka. Osobeno važno je, da se izbere tako napravljanje (Richtung) za železnicu, ktero sjedini v sebě največ vigod, prospěhov trgovskih, državničnih i vojskinih, onda neobhodno vslovje je dalěje, da se napravi železnica domačimi kapitalami i domačimi děljaljama. —

O medjunarodnom sojezdě (shodě) orientalistov v Petrogradě.

Drugi medjunarodni sojezd orientalistov obhadjani v Londoně v septembrě minuloga lěta je sklenil sobrati se na tretji sojezd v Rusiji, i za te tretji sojezd su tamo izbrali iz ruskih učenih orientalistov bivših na sojezdě v Londoně odbor. Gosudar imperator je visočajše soizvolil, da se ima te sojezd sozvati v Petrograd, i g. minister narodnoga posvećenja je potverdil osobu v odbor izbrane v Londoně imeno: 1. dějstvitelnoga profesora zgodovine Vostoka na imperatorskom vseučiliščě petrogradskom, tajnoga sovetnika V. V. Grigorjeva; 2. dějstvitelnoga profesora jermenske slovesnosti na istom vseučiliščě dějstvitelnoga državnoga (statskoga) sovetnika K. P. Patkanoviča; 3. dějstvitelnoga profesora slovesnosti evrejske, sirijske i haldejske na istom vseučiliščě državnoga (statskoga) sovetnika D. A. Hvoljsona i 4. staršega činovnika osobih poručeni pri turkestanskom general gubernatorě, nadvornoga sovetnika A. L. Kuna. Odbor je izbral predsědateljem staršega izmed sebe g. V. V. Grigorjeva, kteromu se je naložilo i dopisovanje v imeni odbora.

Naj pripravnějšim, naj udobnějšim vremenem za sojezd domačim i zagraničnim učenim kazala se je poslědnja tretjina mēseca avgusta: pa v tekučem lětě do naznačenoga vremena bi nikako ne mogla dokončati se pripravivna děla za sojezd, zato je odbor sklenil sklicati sojezd na den 19. avgusta (1. septembra) lěta 1876.

Kromě orientalistov sobstvenih, to je, učenih posebno zanimajučih se izučenjem jezikov i slovs'tev Vostoka počita si odbor dolžnostju, pozvati k sojezdě vse osobe, kteri se trude izučenjem Vostoka i razprostranjanjem znanja o njem v kakomkoli obzirě i kakim bi to ni bilo obrazom, da se Vostok bližeje oznakomi. Odbor počita jestestvenimi (dējanskimi) členami sojezda vse mornarje ruske, kteri su opisovali asijske brěge i morja, vse vojsnske častnike general-

noga poveliteljstva (Stab), koji se zanimaju izobraziti ta ali druga prostranstva, vse činovnike gradjanske i vojene, koji su v službě v Asiji sbirali narodnospisne, opisovavne, zgodovinske i druge věsti o Asiji; vse cestovatelje v toj časti světa, vse tergovce sada tergujuče s tamošnjimi narodami, vse te osobe zovu se, da sodělavaju s svojem znanjem i s svojimi izjiskovanjama k uspehu sojezda.

Najpred se bude zanimal sojezd věropodobno s ruskoj Asijej v slēdečih oddělach:

1. Sibir zapadna i vostočna.

2. Srēdnja Asija v ruskih predělach i takže nezavisna vladanja v zapadnoj časti njenoj.

3. Kavkaz.

4. Zakavkazje.

Ostatni Vostok bude se razmotrivati po slēdečih oddělenjah:

5. Vostočni Turkestan, Tibet, Mongolija, Kitaj i Japonija.

6. Indija, Persija i ostrovi indokitajskoga soostrovja.

7. Turcija i Arabija.

V vsaki tēh oddělov spada naprava zemljevidov, jezikoslovje, narodoslovje, zgodovina i slovstvo.

Kromě toga se ustanove posebni odděli:

8. Za starinoslovje (arheologie) i penezoslovje (denjgoslovje, numismatiku) i

9. Za věrovno i mudroslovno učenje Vostoka.

O dalnējših uredjenjah odbora i o napredovanji děl gledé na sojezd se bude priobčivalo svojem časom. S. Peterburgske Vēdomosti.

„С. Петербургскія Вѣдомости“ pišu: Bolgarske narodne pēsni sobrane Verkovičem su višle i to prvi svezek. Knjiga je neobiknoveno važna za zgodovinu i mitologiju slavjan; ona razruši na drobno poprejne dogadke. Mi progovorimo o tom preizverstvom delě na drugokrat. Mi skažemo sada samo, da celo sobranje obseže 180.000 redek (vers) i da v prvom svezkě jih je 7000. Knjiga naš pelje v poseben svēt, tako malo nam znani. Kada bude vse to sobranje izdano, kada znameniti Kolberg okonči svoje važne trude glede narodoslovja, kada budu na svēt izdane pēsni běloruske, osobeno pinske, jednom tada, možebiti, poimemo i razumimo praslavjansku věru. Vsi slavjani bi iměli sodejstvovati i pomagati, da se naj skorējše izdaju pēsni narodno-bulgarske Verkoviča.

Nov narodopisni zemljevid evropejske ruske zemlje. Imperatorsko rusko zemljepisno občestvo bude izdalo nov narodopisni zemljevid evropejske Rusije s Kavkazom i s Finlandijoj, čto bude se predvzelo slēdečim načinom: 1. Sostavi se popis, kako i kada se je počelo postepeno razvijati izdavanje ruskih narodopisnih zemljevidov; o narodopisnom zemljevidě evropejske Rusije izdanom akademikom P. J. Keppenom, i o tom, kako su se izdavali narodopisni zemljevidi po izdanju zemljevida Keppenova. 2. O tom, da je društvo spoznalo neobhodnu potrebu sastaviti i izdati nov narodopisni zem-

ljevid evropejske Rusije; onda se imaju pretresati nasveti osobih odborov, izbere se vrednik odbora izveršivnoga; izberu se materiali izbere se mēra velikosti (Masstab) zemljevida, vrede se plemena i narečja i se ustanovi, kako se imaju naznačiti narodnosti, kako ima se spisati objasniteljni popis. 3. Se razberu pripravljeni predmeti (Materiali) posluživši k sostavljanju zemljevida, po slēdujućim zemljam: a) severna Rusija, b) srēdnja Rusija, c) Novorossijski kraj, d) Privislanski kraj, e) Pribaltijski kraj, f) Kavkaz, g) Malorossijski i Donski kraj. 4. Se popišu granice plemen v evropejskoj Rusiji, granice slavjanskih narodnostij, granice plemena litovskoga, granice plemen finskoga i tjurskoga, granice plemen kartveljskoga, i armenskoga, pokrajine i osrēdki naselbin nēmečkih i jinih zapadnoevropejskih narodov, naselbine grekov i ruminov.“ Prilože se tablice opisovavne (statistične) narodnostij, s itogami i postotkami (sumami i procentami) po gubernijah i okrajah; se kratko sravnaju gospodstvujuća narodnost i se prisposdobi po čislē i po odstotkah s ostalimi narodnostami prebivajućimi v Rusiji i sravnaju se na te sposob i narodnosti po nēkterih jinostranih gosudarstvah. Pregled (perećen) po gubernijah i okrajah vsēh krajev naselenih jinoplemenikami (to je nerusami) v evropejskoj Rusiji na Kavkazē i v Finlandiji.

Iz Slovenije. Slovanski elementi v Venetščini. Spisal Davorin Terstenjak I. svezek 1874 ima v osminē 74 stran, II. 1875 takže v osminē 151 stran.

G. spisovatelj skuša dokazati v tēh dvēh svezkah iz slovoizpita (iz etimologije) da su bili stari Veneti prebivajući v zgornjej Italiji Slavjani. To njemu potverdimo, to je istina, koja se može po zgodovinē dokazati; samo iz slovarjev se zgodovina ne da pisati, nego slovoizpitom se mogu izjiskanja zgodovinska samo podpirati.

Preobširno bilo bi slova v tēh knjigah posamesno pretresati, jih potverđevati ali oprovergovati, to bi činilo većju knjigu, nego sta ta svezka vkup. Točno pretresovanje prepustimo učenim jezikoslovcam. Nēkterim slovam se vidi na prvi pogled, da su slavjanskoga korena, jinim se to kaže toliko po raznoverstnom spremēnjevanji korenih pismen, opet jina slova su tako zatemnela, da se čitatelj težko težko osvēdoči, da bi bil njih koren slavjanski, naj već slov se pako najde v knjigē takovih, o kterih g. spisovatelj ne dokazuje, da su korena slavjanskoga, nego da su korena indoevropejskoga, vslēd toga bi imel naslov knjige po pravicē glasiti: Indoevropejski elementi v Venetščini. G. spisovatelj se trudi iz slovoizpita dokazati, da su stari Veneti v Italiji bili Slavjani. Samo po slovoizpitu i samo iz slovarjev se to sicer ne može dokazati, pa zgodovinsko se može dokazati, da je misel spisovateljeva istina, da su ti stari Veneti bili dējstviteljno Slavjani.

V knjigē ima i nēktere kratke zgodovinske primetbe, v kterih se g. spisovatelj kaže protivnikom slavne Troje i dvēh deržavnih sovetnikov trojanskih Aineja i Antenora i piše II. 132: „Meni se

dozdeva, da venetski i trojanski Antenor niste edno isti osobi, le nevednost gerških in taštost rimskih pisateljev ste trojanskega i venetskega Antenora v jedno isto osebo zlili, in v zgodovini Venetov veliko zmešnjavo napravili V Latiji stoječe město Troja su staroitalski prebivalci Latija brez Aenea postavili (?) kar že tudi ime izraža: tro are, tru are, redantruare, an-truare, sem i tje hoditi, sem i tje jahati, zato trua, Rührlöffel, Quirl [mutovka, mutvička, upolovnik, vesla, rogelca]. Ravno tako venetsko město: Troja, da-si-ravno ima ednaki glas s maloasijskim in latinskim ima svoj domači venetskonarodni početek in ime poznamenuje ali (!) město s trojnimi konci, kako su stari Slovani radi města stavili (?) ali (!) pa město, v katerem se je čestil troedini solnčni bog: Trojan = Triglav. Na straně I. 37, 38, kaže se, da ime Troja izhadja od imena: Trogia = Troia = Trouve, scrofa, Zuechtsau, [plemena svinja].“ — To je čudno. Drugoga Antenora su izmislili učenjaki tepervo v tekučem stoletji i te Antenor II. se v zgodovini ne može skazati rodstvenim listom. To su samo dogadke, izmišljotine i hipoteze, ktere si vsaki može svobodno napravljati i se ne směju nikomu braniti niti za zlo vzeti, jerbo die Gedanken sind frei, und die Gedanken sind frei: pa zgodovinske resnice take dogadke, izmišljotine i hipoteze nisu nikako.

V obče se reči može, da su izjiskivanja o starih Venetah zanimiva kako vsako učeno izjiskivanje, ale dějanske i praktične važnosti za slavjanstvo ne imaju, jerbo je večji děl Venetov v Italiji uže davno davno se poitalijančil i samo blizo 24 tisuč govori ješće dnešnji den po slovenski. — Mi bi gosp. spisovatelju svetovali, da bi se lotil jako važnoga i praktičnoga jezikoslovnoga děla. V Sloveniji je mnogo imen krajopisnih, namreč imen gor, holmov, verhov, kernov, berd, hribov, čep, kumov, herbtov, sterminic, rebrov, bregov, rutov, lazov, dolin, poljan, planjav, planin, ravnin, nizal, lugov, travnikov, rěk, potokov, strěmenov, strug, prudov, osrědkov, otokov, měst, tergov, vesi i sel, kterih někoja imaju čisto slavjanska imena pa tako ostarela, da jih težko ali nimalo ne ponimamo. To bi bilo važno jezikoslovno dělo za neutrudljivoga i v slovoizpitu obratnoga gosp. Teistenjaka!

Listnica vredničtva. G. J. D. v Mnihovom Gradčě. Istina, Vi nas obradujete častěje s dopisami, mi bi radi Vaš priměr slědili, pa opravila s našim časnikom osobito študije o sastavkě *Слѣди праславян* zanimivaju vse naše vreme i vsu silu. Obsirněje v posebnom listě. — G. O. K. L. v Admontě. Želimo Vam, rodoljubu slavjanskomu i prijatelju svojemu, da čto beržeje opet popolno ozdravite. — G. T. Z. v Kranjskom městě i g. J. M. v Lipě. Ali Vam možebiti menjka něko lětošnje čislo „Slavjana“, objavite nam, ktero? — G. J. V. v Zarečji: Zahvalimo za poslana narodne pěsni, od sada jih budemo po redom stavljali v časnik, posvetne su osobito krasne, imeno one već od 2000 lět stare pěsmě zalostinke, ktere su starohelenski i latinski spisovatelji imenovali nenie i ktere se, koliko vėmo, nikdě v Slaviji ne najdu kromě pri Vas v Istrě. Njih značaj je pripev (refrain) ĩnina nana od kteroga imaju i svoje ime.

Natisnula tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovčě,